

İÇ GÜVENLİKTEKİ DEĞİŞİMLERİN TURİZM GELİRLERİNE OLAN ETKİSİ: KIRGIZİSTAN ÖRNEĞİ

Ahmet ŞAHİN¹
Güven ŞEKER²

ÖZ

Gelişmiş ve gelişmekte olan tüm dünya ekonomilerinin ana sektörlerinden biri haline gelen turizm, Kırgızistan ekonomisi için de şüphesiz büyük bir önem arz etmekte ve 'bacasız sanayi' olarak ifade edilebilecek bir tarzda milli gelire katkı sağlamaktadır. Turizmin ülke ekonomilerinin milli gelirlerine olumlu katkı sağlayabilmesi için, turizm alanında, sürekli ve istikrarlı girişimcilik faaliyetinin devam etmesi ve bu alana yatırımların kesintisiz olarak artması gerekmektedir. Ancak tüm bu faktörlerin bir araya gelip düzenli bir şekilde işleyebilmesi için ülkelerin iç güvenliğinin son derece sağlam ve sürekli olması gerekmektedir.

Çalışmada doğal yapısı itibariyle sağlık ve termal, kış ve yaz, yayla, av, dağcılık turizmi bakımından oldukça zengin olan Kırgızistan'ın mevcut turizm kaynaklarını istenilen ölçüde değerlendiremediği ve bu kaynakların milli gelire kazandırılmasında ciddi eksiklikler yaşandığı düşünülmektedir. Bu eksikliklerin ortaya çıkmasında iç güvenlik problemlerinin öne çıktığı bu duruma bağlı olarak alanda yeterli girişimcilik faaliyetlerinin olmadığı görülmektedir. Ancak bu eksikliğin devlet ya da özel sektör politikalarının yeniden düzenlenmesi ile aşılabileceği üzerinde durulmuştur. Çalışmada Kırgızistan'da son yıllarda ülkede meydana gelen halk devrimlerinin iç güvenlik zaaflığına neden olduğu görülmekte olup bu alanda yapılabilecek politikalar üzerinde durulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Turizm, İç Güvenlik, Milli Gelir, Kırgızistan.

THE EFFECTS OF CHANGES OF HOMELAND SECURITY IN TOURISM INCOMES: THE CASE OF KYRGYZSTAN

ABSTRACT

Tourism, which has become one of the main sectors of developed and developing economies of the world, also holds a great importance for the economy of Kyrgyzstan. Tourism can provide a positive contribution to the national income of a country's economy as long as there is continuous and consistent increase in investment in this area. However, for all these factors to

¹Yrd. Doç. Dr., Celal Bayar Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü Öğretim Üyesi, sahincela@gmail.com.

²Doç. Dr., Celal Bayar Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Kamu Yönetimi Bölümü Öğretim Üyesi, guvenseker@gmail.com.

come together and work perfectly well, homeland security of the country must be extremely robust and continuous.

This study examines how Kyrgyzstan who has rich health and thermal, winter and summer, spring, hunting, mountaineering resorts cannot use this potential due to homeland security issues. As a result, these sources of national income is lost to the economy of the country. These serious homeland security problems discourage entrepreneurial activity. However, this situation can be overcome if state or the private sector focuses on the reorganization. Along with observing how the lack of internal security due to social upheavals has created this dismal situation, this study also suggests policies to solve the problem.

Keywords: *Tourism, Homeland Security, National Income, Kyrgyzstan.*

I. Giriş

Gelişmiş ve gelişmekte olan tüm dünya ekonomilerinin ana sektörlerinden biri haline gelen turizm, Kırgızistan ekonomisi için de şüphesiz büyük bir önem arz etmekte ve ‘bacasız sanayi’ olarak ifade edilebilecek bir tarzda milli gelire katkı sağlamaktadır. Turizmin ülke ekonomilerinin milli gelirlerine olumlu katkı sağlayabilmesi için, turizm alanında, sürekli ve istikrarlı girişimcilik faaliyetinin devam etmesi ve bu alana yatırımların kesintisiz olarak artması gerekmektedir. Ancak tüm bu faktörlerin bir araya gelip düzenli bir şekilde işleyebilmesi için iç güvenliğin sürdürülebilir, hesap verebilir, stratejik, gelişen ve değişen dünyaya ayak uydurabilmesi gerekmektedir. Özellikle kentsel alanlarda güvenliğin sağlanması bu alandaki faaliyetlerin rahatlıkla yerine getirilmesi, yatırımın yapılması, turizmin artmasına neden olabilirken aynı zamanda çekim merkezi etkisi yaparak kıymetli mallar, para harcayan turistler, yatırımlar yönlendirilerek gelişme sağlanabilecektir.

Turizm ile ilgili farklı yaklaşımlar geliştirmek, turistik faaliyetlerin artarak ilgili yere daha fazla gelir gelmesine neden olabilecektir. Belirli alanlardaki farklı, yeni yaklaşım olarak alanın potansiyel turist açısından kültürel ifade tarzı ve bunun geliştirilmesi konusunda farklı çalışmalar yapılmaktadır. Kültürel ifade ve kent arasındaki ilişkiye bakıldığında kültürel ifadenin bir sosyo-ekonomik konu olduğu sanılsa da kentsel ekonominin öncüsü olduğu kabul edilmektedir (Newman ve Smith, 2000:9). Turizm 1990’lı yıllarda ekonominin diğer sektörleri ile karşılaştırıldığında çok hızlı büyüyen bir sektör olarak görüldüğü belirtilmiştir (Gladstone ve Fainstein, 2001). Girişimci stratejik anlayış birçok kentte “amiral gemisi projesi” olarak, kentin yeniden daha güçlü şekilde ortaya çıkabilmesi için, genellikle kentin merkez alanlarında kente hızlandırıcı, yeniden güçlendirici, motive edici etki yapan müze, konser salonları, sanat

merkezleri, sanat galerilerinin kente etkisi ile bu etkiler kent alanlarında kullanmaya (Grodach ve Loukaitou-Sideris, 2007) başlamıştır.

1999 yılından bu yana güvenlik alanında suç ve suç önleme üzerinden güvenliğe doğru bir odak kayması yaşanarak devlet stratejileri, alandaki çeşitli yetkililerin strateji ve uygulamalarında bir güvensizlik ve bu güvensizliğin sonucu güvenliğe yönelen farklı tehdit algılama anlayışı ortaya çıkmıştır (Zedner, 2009: 71). Aslında uluslararası ilişkiler ve bu ilişkilerin etkilerinin güvenlik alanına dönük çok geniş tanımlamalarının yapıldığı, güvenlik kavramında giderek genişleyen bir alana doğru açılma olduğu söylenebilir. Daha çok geleneksel suç önleme ile karşılaştırıldığında, uygulayıcılar için çok zorlu uygulama faaliyet alanında anlayış içinde güvenlik yönetiminden tehdit önlemeye doğru çevrilmiştir. Sonuç olarak ortaya suçun örgüt yapısı, modern yönetim modeli, bilgi güvenliğinin yeni yapısı (bilinmeyen veya düşünülemezden önlenmesi), güvenlikte suç öncesi mantık, tehdit ve suçtan korunabilmenin belirsiz ve küresel doğası (Virta, 2013) gibi tehdit önlemeye dönük güvenlik faaliyetleri ortaya çıkmıştır. Tüm bu yönelimler özellikle turizm gibi hizmet alanlarının daha titiz ve modern güvenlik önlemleri yaklaşımları ile tehditlerin hafifletilmesi ve/veya ortadan kaldırılmasına dönük çalışmaların ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Çalışma bu güne kadar ortaya konulmayan Kırgızistan' daki turizm bölgeleri, bu bölgelerde ortaya çıkan güvenlik risk ve durumlarını 2003-2013 yılları arasında sayısal olarak ortaya koyarak belirli değerlendirmeler yapılmasını amaç edinmiştir. Bu anlamda turistik faaliyetlerin belirlenmesi, ekonomik boyutun ortaya konularak güvenlik politikaları geliştirilmesi önem arz etmektedir.

II. Kent Güvenliği Kavramı

Son yıllarda kentler, yerel ekonomiyi uyarıcı ve daha önceden müdahale edici (proaktif) hale gelmiştir, bu doğrultuda insanların tüketim ve hayattan zevk alma isteğine ve yaşam kalitesi göstergelerine dayalı olarak kent merkezleri, cazibe siteleri olarak yapılmaya çalışılmaktadır. Bu amaç ile farklı yaklaşım ve uygulamalar geliştirilmeye çalışılır. Canlı gece ekonomisi yaklaşımı bir kentin çekiciliğini ve canlılığını artırmak, yerel yönetim girişimlerinin önemli bir bileşeni olmuştur (Chatterton ve Hollands, 2003; Roberts ve Eldridge, 2009). Kent güvenliği kavramında özellikle geceleyin kent sakinlerinin kendilerini suça karşı güvende hissetmeleri için suç korkusu oranlarının kontrol edilerek kabul edilebilir seviyelere gelebilmesinin sağlanması konusu ön plana alınarak değerlendirilmeye başlanmıştır. Suç korkusunun azaltılması

korkunun olmadığı, güvenli ve keyifli mekanların oluşturulması daha fazla ziyaretçi ve tüketici harcamalarını (Helms, 2008) sağlayabileceği, insanları çekecek önemli bir güvenlik girişimi olarak kent hayatında rol oynadığı ortaya konulmuştur. Suç korkusunu azaltmak ve düzenlemek için en yaygın devlet stratejisi gece ekonomisinin devamlılığını sağlamak amacı ile izleme ve kolluk güçleri faaliyetlerinin yoğunlaşması olarak ortaya çıkmaktadır (Cook ve Whowell, 2011; Roberts ve Eldridge, 2009): kapalı devre kamera ile izleme faaliyetleri daha fazla polis memuru, özel güvenlik görevlileri, sıfır tolerans polisliği, sıkı güvenlik önlemlerine dayalı kolluk faaliyeti, daha fazla aydınlatma, fiziksel düzen ve bakış alanı sağlayan kent tasarımlarıdır.

Kent güvenliği farklı bakış açılarına uygun olarak birçok anlamı olan bir kavram olarak görülmektedir, kavramın kullanıcılarına ve kullanım yoluna bağlı olarak farklı yorumları olabilir. Kavramın kullanılmasında belirli bağlamlar ve çevrenin çok büyük önemi de bulunmaktadır. En önce kentsel güvenlik kavramı ile ilgili belirli bir tanımın oluşturulması, geliştirilmesi ve ihtiyaç duyulan güvenlik gerçeklerini dönüştürmeye yardımcı olacak yararlı bir kavram olup olmadığının analiz edilmesi gerekmektedir. Her durumda, bölgesel ve yerel alanların ortada bulunan koşullarda, alandaki gerçek sorunlar ile başa çıkmak için zorunlu olarak değerlendirilmesi gerekir. Her an için, tüm idari kademeler arasında koordinasyonun kurulması güvenlik açısından önemlidir, ancak sadece bu alanda görevli kurumun yaklaşımı ve deneyimleri yeterli olamayabilir. Bir diğer adım neyin gerçek kentsel güvenlik problemi olduğunun anlaşılması ve bunun politik gündeme alınmasıdır. Bundan sonra, bu gerçeğe göre kentsel güvenlik politikalarını, stratejilerini uygulamak ve yönetmek için programlar geliştirmek gerekli olacaktır. Eğitim ve değerlendirme uygulamalarının yerine getirilmesi bu alanda temel olarak kullanılmaktadır. Çoğu durumda, değerlendirme yerine faaliyetlerin etkinliği, kaynakların programa tahsis koşulları, varlığı veya yokluğuna daha fazla odaklanılmaktadır (Recasens, Cardoso, Castro ve Nobili, 2013:380). Dolayısı ile sürekliliği ve gelişme potansiyeli olan bir güvenlik yapısı için değerlendirme süreçlerinin ele alınması önemli bir kavram olarak ortaya çıkar.

Süreçlerin hızlı ve yoğun geçtiği bir dünyada, kentsel sorunlar ile ilgili politikacılar hızlı düzenlemeler ve hazır çözümler için, genellikle başarılı uygulayabilecekleri örnekler ararlar (McCann ve Ward, 2010) bunun için yurtdışında bulunan örnekler bakılarak uygun olanları sisteme almaya çalışırlar. Nitekim bu alanda gelişmiş ülkelerdeki polislik uygulamaları örnek alınarak gelir getirici

ekonomik faaliyetlerin emniyet içinde yürütülebilmesi amacı ile suçun önlenmesi, bu amaç bunun içinde kolluk örgütünün güçlü olabilmesi beklenir. Aynı zamanda bugün batıda kamu alanlarında baskın problem olarak güvenlik görünmektedir. Bu nedenle kamu alanlarının güvenlik yönetimi ile ilgili yeni geliştirilecek stratejilere ihtiyaç duyulmaktadır (Törrönen ve Korander, 2005:106). Vatandaşın güvenlik önceliklerinin sağlanması sorumluluk derecelerine göre çeşitli aktörlere dağıtılmıştır, ya da bir aktör merkezi yönetimce görevlendirilmiştir, bu nedenle alanda yapılacak değerlendirme ve analizin ilgili örgütsel sınıflandırma alanına uygun olarak yerine getirilmesi gerekmektedir (Svenonius, 2012). Bu anlamda Amerika Birleşik Devletleri (A.B.D) polislik uygulamaları ve örgütlenmesinin gelişimine kısaca bakılabilir. ABD polis birimleri mekanik işletmeler olarak tarif edilirler. Bu mekanik yapı bürokratik yönetim anlayışına dayalı durumdan ortaya çıkmıştır. Weberyen organizasyonlar olarak uzmanlık, hiyerarşi, otorite, ortaya çıkmıştır (1900-1980). 1900 öncesi polis memurları, geleneksel siyaset ve polislik faaliyeti olarak çok yakın şekilde ilişki içindeydiler; polis memurları yerel siyasi patronların buyruğu altında fazla bir şey almadan görev yapmışlardır. Bu alan mekanik polislik ya da politik dönem olarak belirtilmiştir. Profesyonel polislik dönemi; hemen hemen 80 yıl sürmüş bu süreç içinde iki kısımlı bir dönem ortaya çıkmıştır. Polis toplum tabanlı yaklaşımın sonucu olan yaya devriyeleri bırakmış, artık arabalarda beklemeye başlamıştır (1900-1950). Dönem içinde yöneticiler personelin topluma uzak tutulması yolu ile yolsuzluğun önlenileceği düşünmüş, bilimsel yönetim hareketleri ortaya çıkmış ve polisin birim faaliyetlerindeki etkinliği arttırılmaya çalışılmıştır (Jones, 2008:438). Aynı zamanda toplum hayatında teknoloji ile birlikte farklı değişimler polis çalışma alanındaki konuları da değiştirmiştir. Örneğin, otomobil sadece polisin iş performansını değil aynı zamanda yerine getirdiği misyonunu ve kendisini de etkilemiştir. Toplum hayatında 1900'de, 8.000 olan araç sayısı 1930'larda, 20.000.000'na yükselmiştir. Bu gelişmeler ile birlikte polis aniden trafiği düzenlemek, park yerlerini sınırlamak, kazalarla uğraşmak gibi faaliyetleri yerine getirmek zorunda kalmıştır (Şeker, 2009:25).

Profesyonel polisliğin ikinci döneminde (1950-1980) bölüm personeli odak alınarak merkezde personele önem veren faaliyetler uygulanmıştır. Bazıları bu dönemi askeri model dönemi olarak adlandırmışlardır. Bu dönemin özelliği örgüt yapısında sertlik ve personelin hesap verilebilirliğinin üzerine odaklanarak sistemin yapılandırılmasıdır. Bu dönemde çok farklı örgütlenmeler ortaya konulmuştur. Önceki dönem felsefesine bağlı kalan bazı uygulamalar

olduğundan dolayı yapıda sıkıntılar ortaya çıkmıştır. Yenilikçiler profesyonel bürokratik örgüt yapısı oluşturma yolu ile memurların kendi çevrelerinden kurtulması ve sonuç olarak yolsuzlukların önüne geçmeye çalışmışlardır. Bu durumda örgüt yarı askeri yapıda oluşturulmuş, üst ast ilişkili yapılarla çalışanların kontrol edilmesi ve polislerin etkili olarak izlenebilmesi amaçlanmıştır (Jones, 2008:439). Aynı zamanda 1970’li yılların başlarında ortaya atılan “toplum savunması” modeli, toplum temelli suç önlemenin tabiatında radikal bir değişikliği yansıtmaktadır. Ortaya konulan uç politikası, müdahalenin merkezi olarak suçluyu bırakıp suçun mağduruna doğru yönelmesi şeklinde ortaya konmuştur. Bu değişiklik, toplum kavramını yapı ve kurum olarak gören anlayışın yerini psikolojik ve sembolik bir varlık olarak gören anlayışa bırakan değişimle birlikte yaşanmıştır. Eski anlayışta toplumun gücü, onun yapı ve kurumlarının gücü ile ölçülürken yeni anlayışta, insanların ona karşı olan tavırları ve özellikle suç korkuları ve sokaklarda kendilerini ne kadar emniyette hissettikleri ile ölçülmektedir (Şeker, 2009:127).

1999 yılından bu yana dünyada güvenlik, suç ve suç önleme üzerinden güvenliğe doğru bir odak kayması yaşanarak, devlet stratejileri, çeşitli yetkililerin stratejileri ve uygulamalarında bir güvensizlik içinde hissetme güvenliğe yönelen tehdit algılamaları olarak ortaya çıkmıştır (Zedner, 2009: 71). Aslında uluslararası alanda da güvenlik alanına dönük çok geniş tanım yapılarak, güvenlik kavramında giderek genişleyen bir alana açılma olduğu söylenebilir. Daha çok geleneksel suç önleme ile karşılaştırıldığında, birkaç unsur uygulayıcılar için çok zorlu uygulama faaliyeti içinde güvenlik yönetiminden tehdit önlemeye çevrilmiştir. Suçun örgüt yapısı ve modern yönetişimin modeli, bilgi güvenliğinin yapısı (bilinmeyen veya düşünülemezden önlenmesi), güvenlikteki suç öncesi mantık, tehdit ve suçtan korunabilmenin belirsiz ve küresel doğası (Virta, 2013) gibi tehdit önleme faaliyetleri ortaya çıkmıştır.

III. Turizm, Güvenlik İlişkisi ve Gelişimi

Dünya Seyahat ve Turizm Konseyi (WTTC), 2013 yılında dünya çapında, seyahat ve turizm faaliyetlerinin Gayri Safi Yurt İçi Hasıla’daki (GSYİH) payının 6 trilyon 800 milyar dolara ulaştığını ortaya koymaktadır (WTTC, 2013). 1960 sonrası son otuz yılda, turizmin sosyo-ekonomik etkisinin değerlendirilmesi yapılırken ekolojik bozulma tartışmaları, kar kayıpları, sosyal mekansızlık, çarpık kültürel sosyal yapı, yükselen arazi değerleri, uyuşturucu ve fuhuş (Pattullo, 1996; Crick, 1996) ticareti gibi konular değerlendirmeye dahil edilmiştir. Turizm aynı zamanda yabancı menşeli mallar, tüketim, kültürün metalaştırılması, kadın ve çocuk ticareti, iç göç, geleneksel değer ve davranışların bozulması ve

yolsuzluk için talep oluşturma konuları ile ilişkili olmuştur (McElroy, 2004; Pattullo, 1996). Ayrıca, bilim adamları turizmin mevcut eşitsizlikleri, mali sorunları ve toplumsal gerilimleri (Britton, 1996) yaşatan bir sosyal gerçeklik olduğunu varsaymaktadır. Daha yakın zamanlarda turizm, döviz ve istihdam üreten bir araç olarak değil, aynı zamanda küresel ekonomide sürdürülebilir kalkınma, yoksulluğun azaltılması ve uyuma katkıda bulunan bir araç olarak görülmüştür. Devletler, Uluslararası Amerikan Kalkınma Bankası, Dünya Bankası, Uluslararası Para Fonu ve Birleşmiş Milletler Kalkınma ajansı gibi çok taraflı kuruluşlar, ekonomik ve sosyal kalkınma için uygun bir mekanizma olarak turizmi teşvik etmişlerdir. Turizme o kadar çok umut bağlanmasının nedenini anlamak kolaydır, nitekim turizm küresel kapitalizmin yayılmasının önemli bir bileşenidir. Bu hizmet alanı, küresel ticaretin üçte birini oluşturmakta ve dünya üretiminin iki katı büyüme hızı ile genişlemektedir (El Beltagui, 2001). Bu büyüme, gelişim ve farklı konu alanları ile değerlendirilen turizm konusunda güvenlik boyutlu değerlendirmelerin yapılması önemlidir.

Yerel ekonomilerin sürdürülmesi için turizmin ekonomiyi geliştirme rolü yaygın olarak kabul edilmektedir. Turizm endüstrisi var olan değişime olumlu bir etki yaparak iş alanı oluşturma ve kazancın artırılması potansiyeli bulunan bir etki olarak (Andriotis ve Vaughan, 2003) varlığını sürdürmektedir. Turizm faaliyetlerinde, emniyet ve güvenlik en önemli seyahat konuları olarak ortaya çıkmaktadır (Mansfeld ve Pizam, 2006; Reisinger ve Mavondo, 2005). Turistler dinlenmek ve stres atarak rahatlatmak veya iş yapmak için seyahat ederler, bu faaliyetler yerine getirilirken hedef yerdeki güvenlik esas dikkat edilen konu olarak ortaya çıkmaktadır. Ayrıca seyahat kararı alırken, turist kendi devletinin seyahat uyarıları, medya ve ağızdan ağıza dolaşan ifadelerle dikkat ederek bunlara göre hareket etmektedir. Güvenlik hem turistler, hem bu planlamacıları aynı zamanda tur operatörleri, toplantı ve seyahat aracılıları açısından endişe verici bir kavram olarak anlaşılmaktadır (Holcomb ve Pizam, 2006). Tur operatörleri, müşterilerinin güvenliği (Cavlek, 2002) ile ilgili ve sorumlu olduklarından, daha dikkatli şekilde müşterileri için güvenli konaklama yerleri seçmek ile ilgilenirler. Bu ilginin sonucu olarak turizm alanı kısmen güvenlik ve emniyet konularında duyarlı bir alan olarak ortaya çıkmaktadır (Al-Hamarneh ve Steiner, 2004; Sonmez, Apostolopoulos ve Tarlow, 1999). Doksanlı yılların sonunda uluslararası medyada terörist saldırılar, savaşlar ve politik durağan alan dışında uzun süreli krizlerin olduğu görülmüştür. Bu etkiler ile uzun süreli zaman diliminde sektörün yerle bir olduğu ya da hasar gördüğüne şahit olunmuştur (Avraham ve Ketter, 2008; Mansfeld ve

Pizam, 2006). Özellikle tüm bu yaşananlar ile birlikte güvenlik boyutlu tehdit ve olayların turizm alanını ciddi olarak etkilediği anlaşılmaktadır.

Turizmin gelişimi yerel yönetimin demokratik kurumlarından bağımsız, kamu/özel kurumları seçkinler topluluğu aracılığı ile var olan politikanın şekillendirerek oluşturulmasına dayandırılır. Kentlerde 1980 'lerin başından beri turizm ve eğlence sektörü kamu/özel finans ve yönetim kuruluşlarını ortaya çıkartmada öncü rol oynayan etkenler olmuştur. Bu kurumlar kamunun bilinen bürokratik, ince eleyip sık dokuma yöntemini ortaya çıkartmadan rahat çalışmaya dönük çalışma anlayışı sağlayıcı etkide bulunmaktadır (Judd ve Simpson, 2003:1056). Benzer şekilde Peter Esener (2000), kent hayatında yerel önceliklerin artık değiştiği, turistlerin ön plana çıkarıldığı, orta sınıf tarafından faydalanılan eğlence mekanlarının önemsendiği, farklı bir yapı oluşturularak kamunun önceden doldurduğu alan dışına doğru atılarak saf dışı bırakıldığı yeni uygulamaların varlığından bahsetmiştir. Bu doğrultuda konu ile ilgili kamu görevlileri ve özel teşebbüs, alan geliştiricileri eli ile var olan kamusal alanın düzenlenmesi, bu amaçla kamu imkanlarının sağlanması, elde edilecek yeterli faydanın garanti edilmesi gibi birçok karmaşık ilişki ağları bulunmaktadır. Bunun yanında kamuya danışmanlık yapılabilmesi gibi gerçek hayatta çok pratik olmasa da kamu ile ilgililer arasında bir anlaşmanın var olması gerektiği belirtilmiştir (Frieden ve Sagalyn, 1989).

Yapılan çalışmalarda turizmin bireysel ve turizm sonucu algılanan faydalar önceden ortaya konulmaktadır (McGehee ve Andereck, 2004; Wang ve Pfister, 2008). Bu çalışmalar da, turizmden ciddi yarar sağlamayı yüksek seviyede algılayan sakinlerin turizmden gelir edinirken, aynı zamanda turizmin gelişmesine dönük daha fazla destekleyici oldukları ortaya konulmuştur.

Kent yöneticileri ve yüksek gelirli giderek kentsel merkezin desteklenmesi amacı ile kentin geri kalmış alanlarında farklı, canlandırma yol ve yöntemleri ile ticari alanların karlılığını arttırabilmek, turizm ve kongre sektöründe hareketlilik ile karlılık sağlamak için girişimci gündemlere açık hale gelmektedir (Stuart, 2013:3).

Kentteki aktörler farklı ölçeklerde devlet örgütünün nasıl çalıştığını anlayarak krizleri yönetirken arka mahallelerin bozuk yapılarını komşuluk seviyesinde erişerek mahalleleri temizleme işlemini yerine getirebilirler. Bu seviyede esnekliğin anlamı, süreçleri ve kapasiteleri parti politikalarının yol ve yöntem verdiği geleneksel kurumlardan ayrı, insan ilişkilerinin önemini vurgulayarak, kentte

yaygın küresel ekonomik değişim deneyimlerinin ortaya konulmasıdır (Lowndes ve Sullivan, 2008).

Doğrudan ziyaretçi akışları, bu talebin ekonomik etkileri varış noktalarındaki işletmelerin canlılığı ile ilişkili olduğundan, turistlerin güvenliği ve suç konuları araştırmacıların ilgi alanına girmektedir. Araştırmacılar suçun menşei, nasıl ortaya çıktığı, gibi turizm ile ilgili suç konularına bakmak için çeşitli yollar (halka karşı turistlerin, turistlere karşı yerli halkın işlediği suçlara bakmak) önermiştir (Cohen, 1996). İkinci bir yaklaşım ise turizm amaçlı, eğlence odaklı var olan durumların sapkın davranışları için fırsatları oluşturulduğu konusunu araştırma hipotezi (Ryan ve Kinder, 1996) olarak ortaya koyarak inceler. Üçüncü yaklaşım, toplum ve topluluklar üzerinde suçun etkileri, suç algısının diğer sosyal etkileri ile ölçülmesi konusuna odaklanır (Kwan ve Mccartney, 2005; Lankford, 1996; Vong, 2009). Bu çalışmalar genel suç algılamalarının anlaşılmasına yardımcı olur, ancak algılanan suç öznedir, çünkü genellikle karşılaştırmalı yarar sınırlı, öznel boyutlu olarak değerlendirilir, toplum hayatındaki gerçek suçun algılanma seviyesi ayrı bir durum olarak değerlendirilmez. Bu açıdan turizm amaçlı ziyarette bulunacakların algıladıkları güvenlik tehditleri ve olan olaylara göre tercihlerde bulunma konuları ayrıca ele alınarak değerlendirilmelidir.

Bir teröristin toplum tarafından istenmeyen terör davranışı turizmin akışına zarar verebilir ancak bu olayın sonuçları unutulmaya başlaması yada hafızalarda tutulmaya son verilmesinden sonra ortadan kalkabilir. Diğer yandan turizm hedef ülkeleri sık sık terör davranışı ile karşılaşır turizm endüstrileri yok olma tehlikesi ile yüzleşebilir (Pizam ve Fleischer, 2002). Bu nedenler ile özellikle terör, terörizm kavramını geliştirebilecek yapı ve anlayışlara karşı ulusal ve uluslararası boyutlarda duyarlı stratejiler geliştirmek gerekmektedir.

Terörle mücadele için seferberliğin güvenlik ve yönetim açısından özel bir jeopolitiği bulunmaktadır. Herkesin potansiyel terörist olması, her yerde potansiyel bir terör hedefi olduğu düşüncesi, güvenlik ve yönetim uygulamalarının tüm alan ve konulara göre aynı yoğunlukta veya güç ile meydana geleceği anlamına gelmez. Nitekim çok kritik işler, savaş, müdahale ve siyasi şiddet gibi liberal maceraların yanı sıra, ayırımcılığın daha az açık şekilleri toplumsal kontrol ve liberal düzenini korumak adına topluma müdahale konuları toplum içinde de tartışılarak siyasi bölünmelere yol açmıştır (Amoore, 2009; Amoore ve De Goede, 2008; Aradau ve Van Munster, 2007; Dillon ve Neal, 2008; Evans, 2010; Ingram ve Dodds, 2009). Tüm güvenlik ve yönetim uygulamaları

beklenmedik düzende zararlı şekillerde çalışarak, insanların eğlence, seyahat ve rahatlama hatta hayatlarını geçirdikleri dünyalarının, farklı bağlamlarının nasilini anlamaya başlayarak, terör ile savaş artık hayatın bir parçası haline getirmeye başlamıştır.

Turizmin güvenli hale getirilmesi sadece güvenlik politikalarının veya teknolojilerin uygulanması konusu değildir: belli hedefler amaçlanarak daha az somut kavramlar ile yabancı insanların seyahatlerinin teşvik edilip arzu ekonomileri oluşturma, insanların güvenlik ve tehlike anlayışlarına uygun olarak küresel yer, belirli alan jeopolitik ön kabulleri oluşturma, korku, kaygı ve tehlike gibi duygusal hareketlenmelerin belirli hedeflerde etkili şekilde seferber edilmesi (Lisle, 2013:139) faaliyetlerini de içermektedir.

Körfez Savaşı, Yugoslavya Savaşı, Chiapas (Meksika), Kıbrıs, Bask terörist saldırıları, Pekin Tiananmen Meydanı olayı, Los Angeles' daki isyanlar, sadece birkaç olaya bakıldığında her ne kadarda terörist saldırılar turizm endüstrisini hedef aldığı gibi bir kanı oluşsa da turistlerin olayların çıktığı ülkelere turistik faaliyet düzenlemesinde ciddi şekilde düşüşlerin yaşanması, tamamen turizm endüstrisinin bitmesi gibi sonuçlarının ortaya çıkmasına neden olabildiği görülmektedir (Pizam, 1999:5). Turizm analistleri sürekli olarak turistlerin algıladıkları suç, siyasi istikrarsızlık, şiddet (Hall ve O' Sullivan, 1996; Sonmez, 1998), sağlık riskleri (örneğin SARlar, HIV / AIDS) ve doğal afetler (2004 tsunami, deprem) gibi güvenlik tehditlerine karşı özellikle duyarlı oldukları gerçeğini vurgulamışlardır (Pizam ve Mansfeld, 1996; Brunt, Mawby ve Hambly, 2000). Sonuç olarak, turistlerin kolayca algıladıkları risk düzeylerinin yanı sıra yüksek profilde risk içeren afet ve saldırıların algılanması durumunda belirli bir hedefteki turistik faaliyetin ortaya çıkmamasına neden olabilen durumlar görülmektedir. Çoğu turizm emniyet ve güvenlik uzmanı turistik yerler de turistlere karşı işlenen suç veya şiddet eylemleri ile ilgili doğru tespitler yaparak, olumsuz etkileri analiz etmektedirler. Artık giderek artan şekilde ciddi suçların (cinayet, tecavüz ve terörist saldırılar) turistlere karşı ortaya çıktığını gösteren deliller turistik gezi taleplerini belirgin şekilde engelleyerek (Pizam, 1999:7) etkilemektedir.

Tüm dünyada kutsal olarak korunan küresel güvenlik "teröre karşı savaş" şeklinde ifade edilen yeni politika ile batılı turistlere yönelik saldırılar göz önüne alındığında belirsizlik ve risk seviyeleri oldukça artmıştır. Turizm ile ilişkili 'risk' ve 'güvenlik' söylemi içinde örtük, ancak, 'turist' tanımına göre her zaman 'jeopolitik etkilerin masum' olduğu söylem varsayımı yatmaktadır (Phipps, 1999: 74). Dolayısı ile sanki turistler saldırılardan bağımsız bir aktör gibi sayılsa

da aslında çoğunlukla hedef, mağdur ve olayın sonucu zarar gören birey olarak ortaya çıkmaktadırlar.

IV. Kırgızistan'da Potansiyel Turizm Alanları, Genel Durum ve Güvenlik

Kırgızistan, Orta Asya 'da 198.500 km² yüzölçümü ile tarihi İpek Yolu üzerinde yer alan bir ülkedir. Ülke zirvesinde karın eksik olmadığı yüksek dağlarla kaplı, derin keskin vadilerin olduğu, debisinin yüksek olduğu binlerce akarsuya sahip, dağ göllerine olan, doğası bozulmamış, tarihi ve kültürel yapısı zengin bir ülke olarak karşımıza çıkmaktadır. Ülkenin % 6'sı ormanlardan ve % 4.2'si buzullardan oluşmakta, % 93'ü deniz seviyesinden 1500 metre yüksekliktedir. Tanrı ve Altay sıradağları Kırgızistan'ın coğrafi konumunu belirlemektedir. Kırgızistan'ın deniz seviyesinden en yüksek yerini doğuda bulunan Ala (Tanrı) Dağları bulunur, Pobeda (Zafer) Tepesi (7439 metre) en yüksek zirvesi olarak bilinmektedir. Bu sıradağlar ülkeyi birbirinden ayrı keskin vadilere böler, başlıcaları; güneyde Fergana, kuzeyde Çuy, batıda Talas ve doğuda Narın vadilerdir. Ülkede 1582 nehir, yüzlerce ırmak, 3000'e yakın göl mevcut olup, bunların en büyük ve derini Issık-Göl'dür. Dünyanın en büyük ikinci krater gölü unvanına sahip 6202 km² genişliğindedir. Bunun dışında Son Göl, Narın Gölü ülkenin önemli gölleri arasındadır. Ülkenin dağlık yapısına ve deniz seviyesinden ortalama 2750 metre yüksekte olması sonucunda karasal bir iklim hüküm sürmektedir (KITİAD, 2014).

Tablo 1: Kırgızistan'ın Genel Ekonomik Durumu, 2005 - 2013 Yılları Arası

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
GSMH (Milyon\$)	1.940	2.188	2.729	3.615	3.870	4.238	5.500	5.853	6.731
Nüfus (BinKişi)	5189,2	5.248	5.289	5.348	5.418	5.478	5551.9	5.663	5.767
İşsiz Sayısı (Bin Kişi)	68.000	73,400	71,300	67,200	61,400	63,400	61,100	60,400	58.400
Kişi Başı GSMH (Bin \$)	374	417	516	676	714	774	991	1.034	1.167
Dış Ticaret Hacmi	1.862,7	3 657,6	5 376,1	6.450 ,3	5.090 ,0	5.263 ,4	7.083 ,9	8.248,1	6.972,3

(Milyon \$)									
İhracat (Milyon \$)	674,0	1 265,5	2 005,3	2.187 ,2	1.912 ,7	1.903 ,7	2.589 ,3	2.338, 4	1.54 8,1
İthalat (Milyon \$)	1.188, 7	2 392,0	3 370,8	4.263 ,1	3.177 ,3	3.359 ,7	4.494 ,6	5.909, 7	5.42 4,2
Turizm Gelirleri (Milyar Som, 1\$ - 52 Som)	8.353	10.333	14,190	19.83 2	19.18 6	20.70 0	31.46 6	34.38 3	Yok ³
Turist Sayısı (Bin Kişi)	537.10 0	852.80 0	826.10 0	888.0 00	807.0 00	584.0 00	817.0 00	1.199	Yok ⁴
Turist Sayısı % Artış	- 0,39	0,59	- 0,03	0,07	- 1,00	- 0,28	0,40	0,47	Yok ⁵

Tabloda yer alan, 2005-2013 yılları arası Kırgızistan'ın genel ekonomik durumuna ilişkin sayısal verilere baktığımızda, Gayri Safi Milli Hasıla(GSMH) gelirleri artış göstermekte, işsizlik sayıları azalmakta, kişi başına düşen milli gelir artmakta, turist sayısı ve turizm gelirleri artmaktadır. Mevcut verilere göre, sanayinin gelişmemesinden de kaynaklı, üretimin az olması ithalatın her yıl ihracattan fazla olmasını ortaya çıkarmaktadır. 2005 yılında 537.100 olan turist sayısı, iç güvenlik sorunlarının kısmen çözüldüğü 2006 yılında 852.800 kişi olarak artış göstermektedir. Bunun neticesinde de turizm gelirlerinde bir artış olduğu görülmektedir. 2010 yılındaki iç güvenlik sorunlarının ortaya çıkmasıyla, 2005 yılına benzer bir durum ortaya çıkmıştır.

Kırgızistan doğası, farklı iklimi ve diğer değerleri ile turistlerin ilgisini çekerek dünyanın turistik faaliyet açısından cazip yerlerinden biri haline gelmiştir (ILO,2008). Ayrıca günümüzde, 'bacasız sanayi' olarak nitelendirdiğimiz, ekonominin ana

³ 2013 yılının resmi turizm istatistikleri yayınlanmadığı için tabloya eklenmemiştir. Ancak Kırgızistan Turizm Bakanlığı yetkililerinden edindiğimiz gayri resmi bilgilere göre, turizm gelirleri 560 milyon dolar civarında olmuştur.

⁴ Resmi olmayan bilgiye dayalı turist sayısı 3.065.000 kişi olarak gerçekleşmiştir.

⁵ Resmi olmayan bilgiye dayalı olarak bir önceki yıla göre % 250 civarında bir artış olmuştur.

sektörlerden biri haline gelen turizm, ülkelerin ekonomilerinde çok önemli bir paya sahip olmaya başlamıştır. Az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin sürdürülebilir ekonomik kalkınma projelerinde de turizmin büyük bir öneme sahip olduğu, başta UNESCO (Oğuz ve Ürün, 2011) ve Dünya Turizm Örgütü (Rifai, 2013) raporlarında yer almaktadır. Türkiye için turizmin ekonomik katkısı, özellikle cari açığın kapatılması, yeni istihdam alanlarının oluşturulması ve bölgesel kalkınmaya olan katkısından dolayı büyük önem taşımaktadır. 2013 yılı sonu itibariyle turizm gelirlerinin 32 milyar doların üzerinde gerçekleşmesi ve 2014 yılı beklentilerinin ise 35 milyar doların üzerinde olması, cari açıkla boğuşan Türkiye için turizmin değerini bir kat daha artmaktadır.

Piyasa ekonomisi koşullarına alışma sürecinde ve gelişmekte olan bir ekonomisi olan 2013 verilerine göre Tablo 1 de belirtildiği gibi, nüfusu gittikçe artan ve bununla beraber işsizlik sayısının da arttığı, dış ticaret dengesinin her yıl ülkenin aleyhinde gerçekleştiği, GSMH'sının yedi milyar doları bulmayan, Kırgızistan için turizm son derece önem arz etmektedir. Ayrıca ülke, gerek jeopolitik konumu, doğal yapısı ve kültürel altyapısı itibariyle turizm potansiyeli oldukça yüksek bir ülkedir. Kırgızistan'ın ekonomik yapısı göz önüne alındığında kısa sürede, sanayileşmenin, üretimin, yatırımların artması öngörülmektedir. Ancak ülke bu olumsuz durumu, sahip olduğu turizm potansiyeli sayesinde aşabilme yeteneğine sahiptir. Tıpkı Türkiye örneğinde olduğu gibi turizm, cari açığın kapanmasında, istihdamın, özellikle bölgesel kalkınma ve büyümenin, milli gelirin artmasında büyük rol oynayabilir. Nitekim Tablo 1 den de anlaşıldığı gibi, günümüz rakamlarına bakıldığında Kırgızistan'ın turizm gelirleri yıllık 100 milyon doları dahi bulmamaktadır.

Çalışma kapsamında ele alındığı gibi, turizm ve turistik faaliyetlerden elde edilen gelirlerin düzenli ve artan şekilde olabilmesi güvenlik ve güvenlik algısının küresel olarak düzenli bir şekilde oluşması ile mümkün olabilecektir. Bu değerlendirmeler ışığında özellikle Kırgızistan'da 2005 ve 2010 yıllarında ortaya çıkan iç karışıklıkların ülkenin GSMH, turizm gelirlerini etkilediği Tablo 1'den de görülmektedir. Kırgızistan ekonomisinin 2005 yılında gerçekleşen halk hareketinden etkilenmiş olduğu rakamlara da yansımaktadır. 2005 yılı GSMH'sına bakıldığında iki milyar doların altında gerçekleşmiş olduğunu görülmektedir. Bu yılda turizm gelirlerinin de sekiz milyar som civarında gerçekleşmiş olması ve turist sayılarının da düşmüş olması halk hareketlerinden sonra, gerekli ölçüde sağlanamayan iç güvenliğin hem turist sayısını, hem turizm gelirlerini düşürdüğü ve bunun sonucunda da ekonomiyi

olumsuz etkilediği görülmektedir. Aynı durumun 2010 yılında meydana gelen ikinci halk hareketinde de gerçekleşmiş olduğu Tablo 1de görülmektedir. Meydana gelen halk hareketi sonucu, o yıl GSMH'da, turist sayısında ve turizm gelirlerinde bir azalma görülmektedir. Verilen istatistiki bilgiler çerçevesinde, 2010 yılından sonra özellikle iç güven ve huzurun sağlanmasından sonra turist sayısında, turizm gelirlerinde ve milli gelirde bir önceki yıla göre artış olduğu gözlemlenmektedir. Genel olarak bakıldığında 2005 ve 2010 yıllarında gerçekleşen halk hareketleri sonucunda, güven ortamının bozulması ve istikrarsızlıklardan dolayı, milli gelirde, turist sayısında ve turizm gelirlerinde önceki yıllara göre azalma olduğu gözlemlenmektedir.

Çalışmanın diğer bölümünde farklı turistik bölgelere sahip olan Kırgızistan, turizm yapı ve çekiciliği bu bölgelerdeki güvenlik ve suç durumlarının genel yapısı bu bölümde ele alınarak ortaya konulacaktır.

A. Kırgızistan'ın Genel Turizm Yapısı

Orta Asya ülkeleri arasında Kırgızistan turizm potansiyeli bakımından çok zengin bir ülkedir. Ülkenin gerek dünyanın ikinci büyük krater gölü olan Issık Göl'e, doğası bozulmamış oldukça yüksek dağlara, akarsulara, halkın belirli bir kısmının göçebe yaşam tarzının yaşatabiliyor olması ülkeye olan ilginin giderek artmasına neden olmaktadır. Ülkenin bölge ülkelerine göre, karşılaştırmalı üstünlükleri arasında yer alan turizm sektöründe dağcılık, tatil, avcılık, kültür ve sağlık turizmi başlıca turistik faaliyetler olarak yapılmaktadır. Bugüne kadar mevcut potansiyelin küçük bir kısmı kullanılmış olan Kırgızistan'da doğanın orjinalliğinin bozulmaması, kendine özgü kültürel özelliklerin hala korunabiliyor olması ülkeyi turizm açısından uluslararası alanda da ön plana çıkarmaktadır. Kırgızistan turizmi ile ilgili yapılan araştırmaların sınırlı olması ve ülke turizmi ile sağlıklı ilgili istatistiki verilerin bulunmaması, özellikle mevcut turizm potansiyelinin ve eksikliklerinin saptanmasında ciddi güçlükler yaşanmaktadır. Mevcut durum göz önüne alındığında hali hazırdaki turizm varlıklarının çıkarılması, turizm ile ilgili sağlıklı istatistiki verilerin elde edilmesi ve konu ile ilgili yapılan araştırmalara hız verilmesi, bu alanda girişimcilik faaliyetlerinin hız kazandırılması, girişimcilerin bu alana yönelebilmesi için gerekli alt yapının hazırlanması turizm kaynaklarının ekonomiye kazandırılması açısından büyük önem arz etmektedir (Bişkek Ticaret Müşavirliği, 2012, s.5).

Kırgızistan' da farklı turistik faaliyetler ön plana çıkmakta özellikle dağcılık turizmi açısından dünyanın en başta gelen ülkelerinden biridir. Ülkede dağlık alanların büyük bir kısmı Tanrı

Dağlarından, bir kısmı ise Pamir Dağlarından oluşmaktadır. Kırgızistan'da uluslararası kabul görmüş ve dağcılar arasında tercih edilen sekiz bölge bulunurken, bunlardan beş tanesi Tanrı Dağları'nda, diğer üç tanesi ise Pamir Dağları'nda bulunmaktadır (КР Маданият Маалымат жана Туризм Министрлиги, 2013).

Kırgızistan'ın da doğa turizmi turizm endüstrisinin bir dalı olarak başlangıç aşamasındadır. Ülkenin üç bölgesi doğa turizmine ayrılmış durumdadır. Söz konusu bölgeler Narın, Celal-Abad ve Koçkor' dur. Bu bölgeler 2000 yılında İsviçre'nin küçük ölçekteki ticareti destekleme 'Helvest' birliğinin programına dahil edilmişlerdir. Programın amacı doğanın orijinalliğinin bozulmaması ve yerel toplumun kültür - geleneklerinin muhafaza etmektir (КР Маданият Маалымат жана Туризм Министрлиги, 2013). Bunların dışında, program girişimcileri ve yatırımları bölgelere teşvik ederek 'Helvest' birliği üyelerinin ve beraberinde de bölge halklarının ekonomilerine destek olmaktadır. Birliğin üyeleri sunulan hizmetlerin kalitesini artırarak, söz konusu bölgelere turist çekmek, sayılarını artırmak için gerekli çalışma içerisinde. Yapılan bu çalışmaların doğa turizminin ekonomiye dahil edilmesi adına başarı gösterdiği gözlemlenmektedir. Kırgızistan'ın turizm potansiyeli arasında avcılık da önemli yer tutmaktadır, ülkenin birçok bölgesinde sportif amaçlı avcılık yapılmaktadır (Департамент туризма, 2014).

Bir diğer turizm fırsatı, ipek yoludur, tarihi ipek yolu uzunluğu yaklaşık yedi bin (7000) kilometredir. Çin'de üretilen çok değerli ve kaliteli ipekten ismini almıştır. Kırgızistan'dan tarihi İpek Yolunun üç önemli güzergâhı bulunmaktadır. Bu güzergâhlar; Güney, Fergana ve Kuzey kollarıdır. Güney kolu, Termiz'den Semerkant'tan şimdiki Duşanbe, Kızıl - Su ırmağından Alay'a uzanmakta, Kuzey kolu, İrkeştam'a ve Kaşgar'a kadar uzanmakta. Fergana kolu, Semerkand'tan Hocent'i geçerek İsfana'ya, Kokand- Kuva ve Oş'a ulaşmaktadır. Kırgızistan, sağlık turizmi açısından da çok değerli termal kaynaklara sahiptir. Bunların başlıcalarını ise tedavi edici nitelikte çeşitli mineral su ve çamur kaynakları oluşturmaktadır (Никишин&Косторуб, 1991). Bu potansiyeli değerlendirmek üzere, özellikle Issık-Göl ve Celal -Abad çevrelerinde içerisinde sağlık personelinin de hizmet verdiği nitelikli tesisler yapılmıştır. Ancak, Issık-Göl'deki ve Celal-Abad'taki tesislerin fiyat ve kalite politikalarında gerekli düzenlemelerin yapılmaması bu bölgelere olan turizm talebinin başka ülkelere kaymasına yol açabilecek, buna bağlı olarak pazara yakın olma avantajı Bağımsız Devletler Topluluğu ülkelerindeki millî gelir artışı sürsede belli bir dönem içinde yok olacaktır. Bu bakımdan, Kırgızistan'ın özellikle Bağımsız Devletler Topluluğu' nun turizm merkezi olma özelliğini sürdürebilmesi ve

bunun yanı sıra batıya da açılabilmesi için tesis ve personelin kalitesini, fiyat politikasını hızlı bir şekilde gözden geçirmesi gerekmektedir. Son olarak dünyada son yıllarda gelişmekte olan turizm türleri arasında kongre turizmi öne çıkmaktadır, her kongre bir turistik hareketi ortaya çıkarmaktadır. Bunun için, özellikle başkent Bişkek'in serbest ekonomik bölge kategorisine alınarak, bu tür programlar daha da geliştirilebileceği belirtilmektedir (КР Маданият Маалымат жана Туризм Министрлиги, 2013).

Kırgızistan farklı turizm faaliyetleri ve fırsatları ile bulunduğu bölgede önemli bir yer işgal etmektedir, ülkedeki istikrar ve güvenlik hali bunu sağlayabilecek fırsatları ortaya koyan etkiyi ortaya çıkaracaktır. Kırgızistan'daki turizm faaliyetleri ve güvenlik konusunun var olan sayısal veriler ile ele alınması önemli olacaktır.

B. Kırgızistan'da Güvenlik ve Suç

Turizm potansiyeli oldukça yüksek olan Kırgızistan'da özellikle Dağcılık, Doğa, Av, Rekreasyon-Termal, Ticaret- Kongre ve İpek Yolu turizmi ön plana çıkmaktadır. Ancak turizmin içeriği, nüfusun yoğunluğu, şehirlerin jeopolitik konumlarına göre, bu bölgelerde suç ve suç işleme oranları da farklılık göstermektedir. Bu çerçevede Tablo 2' ye göre suç rakamlarının en yüksek olduğu yerler Bişkek ve Oş şehirleridir. Bu bölgelerde suçun diğer bölgelere göre daha çok işlendiği görülmektedir, bu bölgelerde ticaretin daha fazla yapılması, belli başlı pazarların yer alması, nüfus yoğunluğunun bu bölgelerde daha fazla olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Bir diğer suç oranının yüksek olduğu, başkent Bişkek'ide içine alan Çuy Bölgesi ve Celal-Abat bölgelerinde de nüfus yoğunluğunun fazla olması, farklı etnik grupları barındırması ve ticaret yolları üzerinde bulunması gibi etkenlerin suç oranları üzerinde etkili olduğu düşünülmektedir. Dikkatimizi çeken, suç oranının yüksek olduğu diğer bölge ise, Issık-Göl ve onun uzantısında Celal-Abat bölgesidir. Bu bölgelerin yaz turizmi nedeniyle, farklı etnik gruplardan milyonlarca turist gelmesi ve ticaretin aktif olması suç işleme oranlarını arttırmadığı görülmüştür. Suç işleme oranının en az olduğu bölgeler ise Narın ve Talas bölgeleridir, bu bölgelerin nüfusunun az olması ile suç işleme oranları arasında doğrudan bir ilişki söz konusu olduğu bilinmektedir.

Tablo 2: Kırgızistan Turizm Bölgeleri ve Suç İlişkisi Tablosu

Kırgızistan'daki Turizm Alanları	Bölgeler	Yıllara Göre Suç Rakamları	
		2012	2013
Dağcılık Turizmi; Kırgızistan	Narın, Talas	1.416	1.349

İç Güvenlikteki Değişimlerin Turizm Gelirlerine Olan Etkisi...

dağcılık turizmi açısından dünyanın en başta gelen ülkelerinden biridir. Ülkenin büyük bir kısmı dağlarla kaplı olup, denizden ortalama yüksekliği 2750 metredir.			
Doğa Turizmi; Kırgızistan'ın da ülkenin üç bölgesi doğa turizmine ayrılmış durumdadır. Söz konusu bölgeler Narın, Celal-Abad ve Koçkor' dur.	Narın, Celal Abat, Bölgesi	8.989	8.400
Av Turizmi; Ülkenin birçok bölgesinde sportif amaçlı avcılık yapılmaktadır. Avcılık yapılmak üzere belirlenmiş alanlarda av hayvanlarının neslinin devamlılığı ve güvenli bir avlanma için konunun uzmanları tarafından sürekli olarak denetlenmektedir. Kırgızistan'da avlanabilecek başlıca hayvanlar dağ keçisi, Marko Polo keçisi, yabani domuz, ayı, kurt, tilki, dağ sıçanı, porsuk, yabani tavşan, karaca, keklük, bildircin, olarak sıralanabilir.	Narın, Celal Abat	3.357	3.092
Tarihi İpek Yolu Turizmi; Tarihi ipek yolu M.Ö II. yüzyılda, başlangıç olarak Çin'den başlayan ve Roma İmparatorluğuna kadar uzanan bir güzergâhtır. Ana yolu Çin'den Gan-Su karidoru boyunca, sonra Tarima baseni boyunca, Tanrı dağları, Orta Asya, Afganistan, İran, Akdeniz'in doğu kıyılarından ve Yakın Doğu ticaret merkezlerine, Kuzey Afrika ve Avrupaya kadar uzanmaktadır. Kırgızistan'ın coğrafi yerleşimi Tarihi İpek Yolunda önemli yer tutmaktadır.	Oş, Batken Bölgesi(Fergana, Alay)	2.865	3.117
Rekreasyon - Termal Turizmi; Sağlık turizmi tedavi edici nitelikte çeşitli mineral su ve çamur kaynakları oluşturmaktadır.	Issık-Göl Celal -Abad	5.151	4.787

Ticaret ve Kongre Turizmi; Bu turizm türünün geleceğinin oldukça parlak ve ülke ekonomisine de katkısının yüksek olduğu görülmektedir.	Bişkek, Oş	13.783	12.656
---	-------------------	---------------	---------------

Kaynak: Кыргыз Республикасы Ички Иштер Министрлиги, 2014.

Kırgızistan Cumhuriyeti İç İşleri Bakanlığı verilerine göre (Kırgız Республикасы Ички Иштер Министрлиги, 2014) 2013 yılı içerisinde ülkede toplam 27.217 suç işlenmiştir. 2012 yılı içinde işlenen suç sayıları ile karşılaştırıldığı zaman suçun % 5,7 oranında azaldığı görülmektedir. İşlenen suçların içinde ağır suçların sayısı 3700 olduğu görülmekte olup, bir önceki yıla göre % 8,6 oranında azaldığı görülmektedir. 2013 yılı içerisinde işlenen suçların % 60'sı özel mülkiyete karşı işlendiği görülmektedir. Benzer şekilde Tablo 3'deki suç sayılarının ele alınması ülkede yaşanan iç karışıklıkların suç ve güvenlik alanının ele alınması açısından önemlidir.

Tablo 3: Kırgızistan'da Türüne Göre İşlenen Suçların Sayısı, 2012-2013 Yılları

Yıllar	Kişiyeye Karşı Suçlar ⁶	Mala Karşı Suçlar ⁷	Toplam
2003	14383	3413	35606
2004	12101	3166	32616
2005	12335	2971	31392
2006	10967	3119	31392
2007	10561	2916	29151
2008	11257	2139	29519
2009	10990	2648	29715
2010	13530	2349	35528
2011	12208	1885	30520
2012	10848	1942	28847
2013	16214	2098	27217

Kaynak: (Кыргыз Республикасынын Улуттук Статистика Комитети, 2013)

⁶Bu Suçlar İçerisinde: Adam Öldürme, Cana Karşı İşlenen Suçlar ve Adam Yaralama, yer almaktadır.

⁷Bu Suçlar İçerisinde: Hırsızlık, Mal Çalma-Soygun, Gasp, Dolandırıcılık, yer almaktadır.

Diğer Orta Asya ülkeleri ile karşılaştırma yapıldığında nüfusu en az olan ülke Kırgızistan, aslında normal zamanlarda asayiş problemi olan bir ülke olarak karşımıza çıkmaz. Ancak Tablo 3' te de görüldüğü gibi özellikle ihtilal yılları olan 2005 ve 2010 yıllarına bakıldığında suç sayılarında diğer yıllara oranla görece aralıkta olan yıllara göre belirgin suç sayılarında artmaların olduğunu görülmektedir. Bu suç sayılarındaki artışların büyük bir oranı, ihtilal hareketlerinin yoğun olarak yaşandığı iki büyük şehir olan tabloda göstermediğimiz, Bişkek ve Oş şehirlerinde olmuştur. İhtilal dönemlerinde ve özellikle belirttiğimiz bölgelerdeki suç oranlarının artışlarının ana sebepleri arasında bu bölgelerin ticaret merkezi konumunda olması, nüfusun diğer şehirlere oranla daha çeşitlilik ve yoğunluk göstermesi ve nihayetinde tüm bu faktörlerin bir araya gelmesi sonucunda iç güvenliğin yetersiz kalmasıyla bu rakamlarda artış görülmüştür.

V. Sonuç

Devletler farklı insan hareketlilikleri ile karşılaşır, turizm gibi hareketlilikler devletlere kazandırırken düzensiz göç gibi hareketliliklerde tehdit edebilmektedir (Phipps, 1999: 76). Nitekim, Bach (2003: 227) çalışmasında: "bir kriz ile karşı karşıya kalan devletlerin genellikle bir karar almak durumunda kaldıklarında ilk eylemleri sınırları kapatmaktır. Devletler dünyadaki hareketi durdurarak güvenlik kazanabilecekleri niyetinde görünmektedirler". Karlı bir hareketlilik olan turistik hareketliliğin güvenli olarak sağlanabilmesi emek ve gayret gerektirir.

Herhangi bir engel olmadan insanların hareketli şekilde dünyada güvenliğin tadını çıkarırken, turistler yenilik, heyecan ve macera amacı ile sürekli bir arayış içerisindeyler. Bu nedenle, hareketlilik özgürlüğü, seyahat özgürlüğü hakkı söylemleri ile şekillenen hareketlilik farklı kategorilerde (turistik, mülteci, göçmen, vb) farklı değerler atfetmek yolu ile iktidar yapıları tarafından kolaylaştırılmış yapılar olarak ifade edilebilir. Dünya çapında görece güvenlik içinde zevk için seyahat edebilme görece yeni bir olgudur (Bianchi, 2006:67).

Bu gün artık farklı farklı yol ve yöntemler ile turistler ülkelere çekilmeye çalışılmaktadır, bu anlamda kamu diplomasisi gibi yol ve yöntemler ile turistleri çekme amacı ile kamu harekete geçebilmektedir. Kamu diplomasisi bir terim olarak birçok tanımı bulunmakla birlikte, aynı zamanda bu kavram uluslararası medya, kamu imajı ile birlikte geliştirilen milli bir araç olarak bilinmektedir. Gilboa (2006: 717), politika yapıcılarını tipik olarak diplomasiyi yabancı insanlar ile karşılıklı diplomatların düşünme ve tamamı ile kendi devletlerini etkileme amaçlı bir doğrudan iletişim yolu olarak

görmektedir. Akademik alan yazın, birçok ülke ve turisti hedef ülkesi bağlamında birçok vakayı ele alıp incelemekte ve kültürel olayları konu alan sergiler, spor müsabakaları, turizmin çekici faaliyetleri, belirli grafiksel dil gibi yol ve yöntemler ile kendilerine yeni bir marka oluşturmaya çalışarak bu grupları çekmeye çalıştıkları ortaya konulmuştur (Avraham ve Daugherty, 2012; Baker, 2007; Dinnie, 2011; Gilboa, 2006). Özellikle diplomatik dil olarak empatik, korku oluşturmayan bir anlayış gerekmektedir. Bu tarzda geliştirilen teknik ile turizm faaliyetleri daha güçlü şekilde yerine getirilebilecektir. Aynı zamanda ülke çapında veya küresel olarak ortaya çıkan kriz durumlarının profesyonel şekilde ele alınması, turizm faaliyetlerinin güçlü şekilde yapılabilmesini sağlayabilecektir.

Devletin karar vericilerinin kriz yönetimi (ekonomik, fiziksel, güvenlik boyutlu) ile ilgili imaj/iletişim yönetimi gibi farklı ve belirli ölçüler içinde tepkilerde bulunur; (medya ile ilgilenecek eğitimlerin düzenlenmesi, medya konferanslarının düzenlenmesi, medya kitleri geliştirme gibi (Beirman, 2000, 2003). Ancak bu tip kriz yönetimlerinde özellikle terör eylemleri gibi her zaman beklenen sonuçlar ortaya çıkmayabilir.

Polis toplum hayatında ortaya çıkabilecek tehlikeli durumlara karşı farklı önlemler alır ve bu önlemler toplumun algısına sunulur, toplumun bu önlemlere tepkisi polis faaliyetlerini ciddi şekilde etkileyerek alınacak önlemler ve taktikleri bu algıları ölçerek ve takip ederek ortaya koymaktadır. Nitekim ırk ve sınıf yapılarının hiyerarşik olarak derinleştiği bölgelerde sıfır tolerans uygulanması çok sorunlu uygulama olarak ortaya çıkar (Wacquant, 2003). Ayrıca, polise olan güvenin çok düşük olduğu polisin yolsuzluğa bulaştığı, iş alanlarının yaygın olarak bulunduğu bu bölgelerde benzer stratejilerin uygulanması tehlikelidir. Örneğin; Brezilya'da bazı raporlara göre polislik uzlaştırma uygulaması ile polis şiddetinin daha yüksek seviyelere ulaştığı ortaya konulmaktadır (Plügel, 2010). Bu örneklerde ortaya konulan teknik ve taktiklerin yanında profesyonel olarak toplumun yapılan faaliyetler içine çekildiği toplum destekli polislik faaliyetleri gibi taktiklere bakarak turistik alanda güvenlik boyutlu yaklaşımların geliştirilmesi önemlidir.

Turizm, Kırgızistan gibi gelişmekte olan tüm ekonomilerin ana sektörlerinden biri haline gelerek, 'bacasız sanayi' olarak nitelendirilmektedir. Günümüz itibarıyla turizm, üretimi ile iç pazarın taleplerini dahi karşılayamayan, dışa bağımlı, sanayisi gelişmemiş, teknolojik ilerlemeyi sağlayamamış Kırgızistan ekonomisi için vazgeçilmez bir noktadadır. Özellikle cari açık, işsizlik, enflasyon gibi ekonomik sorunların kısa vadede çözüme kavuşması

için turizmin ve turizm gelirlerinin var olanın üstünde bir performans sergilemesi gerekmektedir. Bu çerçevede özellikle turizm yatırımcısının önünü açacak yasal düzenlemelerin yapılarak, turistlerin bu ülkeye rahatlıkla giriş çıkışının sağlanması için iç güvenliğin temin edilmiş olması büyük önem arz etmektedir. Turizm çeşitliliği bakımından Türkiye ile benzerlik gösteren Kırgızistan'ın da Türkiye'nin izlenmiş ve izlenmekte olduğu yatırımcının ve turistlerin güvenliği başta olmak üzere, teşvik politikalarını benimsemesi ve hayata geçirmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Özellikle 2005 ve 2010 yılların da gerçekleştirilen halk devrimlerinin sonucunda zaafa uğrayan iç güvenliğin sağlanarak, turizm yatırımcısına ve turistlere güvence verilmelidir. Belirli dönemlerde turist yoğunluğunun arttığı Issık Göl ve çevresinde güvenlik önlemleri artırılmalıdır. 2013 yılı sonu istatistiklerine göre Türkiye ekonomisinde turizm gelirlerinin 32 milyar doların üzerinde seyretmesi, milli gelire olan olumlu katkıları, bölgesel ekonomilere ve ülke ekonomisine vermiş olduğu canlılığı ortaya koymaktadır.

Önümüzdeki yıllarda, tüm bu çalışmaların ve iyileştirmelerin gerçekleştirilmesi sonucunda, bu alandaki girişimcilik faaliyetlerinin ve turist sayılarının artacağı, özellikle çevre ülkelerdeki turistlerin Kırgızistan'ı tercih edeceğine ve turizm gelirlerinin milli gelir içindeki payının artacağına inanılmaktadır.

KAYNAKLAR

AMOORE, L. (2009). Algorithmic war: Everyday geographies of the War on Terror. *Antipode*, 41(1), 49-69.

AMOORE, L., & de Goede, M. (2008). *Risk and the War on Terror*. London:Routledge.

ARADAU, C., & Van Munster, R. (2007). Governing terrorism through risk: Taking precautions,(un) knowing the future. *European journal of international relations*, 13(1), 89-115.

BACH, R. (2003). Global mobility, inequality and security. *Journal of Human Development*, 4(2), 227-245.

BIANCHI, R. (2006). Tourism and the globalisation of fear: Analysing the politics of risk and (in) security in global travel. *Tourism and Hospitality Research*, 7(1), 64-74.

Bişkek Ticaret Müşavirliği, (2012), Kırgızistan'ın Genel Ekonomik Durumu ve Türkiye ile Ekonomik Ticari İlişkileri Raporu, Erişim Tarihi 06.06.2014, <http://www.musavirlikler.gov.tr/upload/KIRGIZISTAN%20RAPORU%202012.pdf>.

BRUNT, P., MAWBY, R., & HAMBLY, Z. (2000). Tourist victimisation and the fear of crime on holiday. *Tourism Management*, 21(4), 417-424.

CHATTERTON, P. & HOLLANDS, R. (2003). *Urban Nightscapes: Youth Cultures, Pleasure Spaces and Corporate Power*. London: Routledge.

COOK, I. R., & WHOWELL, M. (2011). Visibility and the policing of public space. *Geography Compass*, 5(8), 610-622.

Департамент Туризма При Министерстве Культуры, Информации и Туризма Кыргызстан (2014), (Kyrgyzstan Kültür ve Turizm Bakanlığı, Turizm Bölümü, 2014), Erişim Tarihi 10.07.2014, <http://deptourism.gov.kg/ru/>.

DILLON, M. and NEAL A., (eds) (2008), *Foucault on Politics, Security and War*. Basingstoke: Palgrave MacMillan.

EVANS, B. (2010). Foucault's legacy: Security, war and violence in the 21st century. *Security Dialogue*, 41(4), 413-433.

HALL, C. M. & O' SULLIVAN, V. (1996), 'Tourism, Political Stability and Violence', in Pizam, A. and Mansfeld, Y. (eds), (ss. 105-121). *Tourism, Crime and International Security Issues*. Chichester: John Wiley.

HELMS, G. (2008). *Towards Safe City Centres? Remaking the Spaces of an Old-industrial City*. Aldershot: Ashgate.

INGRAM, A., & DODDS, K. (Eds.). (2012), *Spaces of security and insecurity: Geographies of the war on terror*. Farnham: Ashgate Publishing, Ltd..

International Labour Organization, (2008), *Kyrgyzstan: Economic Growth, Employment and Poverty Reduction*, Geneva, International Labour Office. Erişim Tarihi: 04.08.2014, http://www.ilo.org/public/english/region/eurpro/moscow/info/publ/kyrg_econom_grow_en.pdf.

НИКИШИН, Л.Ф., & КОСТОРУБ, А.А., (1991), Туризм и Здоровье, Киев, 190-217 стр. Издательство «Здоровья», ГСП (Nikişin, L.F., & Kostorub, A.A., (1991). *Turizm ve Sağlık*, Kiev, Sağlık Yayınları).

JONES, M. (2008). A Complexity Science View Of Modern Polie Administration. *Public Administration Quarterly*, 32(3):433-457.

Kırgız-Türk İş Adamları Derneği (KİTİAD) (2014), *Kırgızistan Hakkında Genel Bilgiler Raporu*, Erişim Tarihi: 02.06.2014, http://www.kitiad.org/index.php?option=com_content&view=article&id=103&Itemid=147.

КР Маданият Маалымат жана Туризм Министрлиги, (2013), *Kırgızistan Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı*, (2013), Erişim Tarihi: 10.05.2014, <http://minculture.gov.kg/>.

Кыргыз Республикасы Ички Иштер Министрлиги, (2014), (Kırgızistan Cumhuriyeti İç İşleri Bakanlığı, (2014)), Erişim Tarihi: 01.05.2014, <http://www.mvd.kg/>.

Кыргыз Республикасынын Улуттук Статистика Комитети, (2013)-ж.) (Kırgızistan Devlet İstatistik Komitesi, (2013), Erişim Tarihi: 06.06.2014, <http://www.stat.kg/>.

Кыргызстандагы Туризм 2006-2010, стр, 25-60 (Kırgızistan Turizmi 2006 – 2010, s,25-60, Kırgızistan Ülke Raporu, 2010). Erişim Tarihi 06.06.2014, <http://www.stat.kg/>

LISLE, D. (2013). Frontline leisure: Securitized tourism in the War on Terror. *Security Dialogue*, 44(2), 127-146.

LOWNDES, V., & Sullivan, H. (2008). How low can you go? Rationales and challenges for neighbourhood governance. *Public administration*, 86(1), 53-74.

OĞUZ, Ö., & ÜRÜN, Ş. (2011). 2010 - 2011 Faaliyet Raporu, Ankara: Grafik-Ofset Matbaacılık Reklamcılık Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.

PHIPPS, P. (1999). 'Tourists, Terrorists, Death and Value', in Kaur, R. and Hutnyk, J. (eds), 'Travel Worlds: Journeys in contemporary cultural politics', (ss. 74 – 93). London: Zed Books.

PIZAM, A. & Mansfeld, Y., (1996). Tourism, Crime and International Security Issues. Chichester: John Wiley.

PLÜGEL, L. (2010), Saturation policing criminalises poverty, activists say. IPS, 3 June. Transparency International, (TI) 2012, Corruptions Perception Index 2012. Berlin: Transparency International.

RECASENS, A., CARDOSO, C., CASTRO, J., & NOBILI, G. G. (2013). Urban security in southern Europe. *European Journal of Criminology*, 10(3):368-382.

RIFAI, T. (2013). Tourism in the new "New Economy", Desayuno Informativo del Foro de la Nueva Sociedad Hotel Ritz Madrid, Spain, 23 January 2013, Erişim Tarihi: 15.03.2014, http://dtxqtq4w60xqpw.cloudfront.net/sites/all/files/pdf/sg_nuevaeconomiaforum_spain_13.pdf.

ROBERTS, M., & ELDRIDGE, A. (2009) Planning the Night-time City. Abingdon: Routledge.

STUART, F., (2013). From 'Rabble Management' to 'Recovery Management': Policing Homelessness in Marginal Urban Space. *Urban Studies*. published online 3 September, DOI: 10.1177/0042098013499798.

MARIN, R. J., (1997). Policing in Canada: Issues for the 21st Century. Aurora, ON: Canada Law Book.

MCCANN, E., & WARD, K. (2010). Relationality/territoriality: toward a conceptualization of cities in the world. *Geoforum*, 41(2), 175-184.

Социальные Тенденции Кыргызской Республики, 2005-2009 (2009), Выпуск 6, стр, 132-138. (Kirgizistan Devlet İstatistik Komitesi (2009), 2005-2009 Genel Rapor, 6. Sayı, s, 132-138), Erişim Tarihi:06.06.2014, [http:// www.stat.kg /](http://www.stat.kg/).

SKOGAN, W. G., & HARTNETT, S. M. (1997). *Community Policing Chicago Style*. Oxford: Oxford University Press.

SÖNMEZ, S. F. (1998). Tourism, terrorism, and political instability. *Annals of Tourism Research*, 25(2), 416-456.

SVENONIUS, O. (2012). The stockholm security project: plural policing, security and surveillance. *Information Polity*, 17(1), 35-43.

ŞEKER, G., (2009). *Polisin Kent Güvenlik Uygulaması ve Yönetim Modeli*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı.

The World Travel & Tourism Council (WTTC), November (2013), *Benchmarking Travel & Tourism – Global Summary*, How does Travel & Tourism compare to other sectors?, Summary of Findings, Erişim Tarihi: 19.08.2014, http://www.wttc.org/~media/files/reports/benchmark%20reports/2013_global_summary_1.ashx

TÖRRÖNEN, J., & KORANDER, T. (2005). Preventive Policing and Security Plans: The Reception of New Crime Prevention Strategies in Three Finnish Cities. *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention*, 6(2), 106-127.

TROJANOWICZ, R. C., & Bucqueroux, B. (1990). *Community Policing*. Cincinnati: Anderson Publishing Company.

WACQUANT, L. (2003). Toward a dictatorship over the poor? Notes on the penalization of poverty in Brazil. *Punishment & Society*, 5(2), 197-205.